

Dones rurals, Dones de les Terres de l'Ebre

RIBERA D'EBRE

Presentació

Aquestes **biografies**, com normalment ocorre amb les vides de les dones, ens confirmem que la línia que pretesament separa l'esfera "pública" de la "domèstica" és, en realitat, imaginària. Les històries de vida sempre combinen experiències privades i públiques, malgrat que la història "oficial" tendeixi a oblidar o a menysprear les primeres. Biografies com aquestes ens **permeten veure les múltiples connexions de la història pública i privada de les dones** i, a través d'elles, les històries **dels nostres pobles i de nosaltres mateixes**.

Aquestes biografies ens **permeten** omplir els silencis i **rellegir la història del segle XX a les Terres de l'Ebre** a través de les seves aportacions personals i socials.

Tània Verge Mestre

Consellera d'Igualtat i Feminismes

Agraïments

Ajuntament Ascó • Ajuntament de Flix • Ajuntament de Garcia
Ajuntament de Miravet • Ajuntament de Móra La Nova • Ajuntament
de Móra d'Ebre • Ajuntament de Vinebre • Ajuntament EMD Serra
d'Almós • Ajuntament Ginestar • Ajuntament Tivissa • Associació de
dones de Rasquera • Associació de les Dones del món rural • Centres
d'Estudis de la Ribera D'Ebre • Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre
Departament Acció climàtica, Alimentació i Agenda rural • Particulars

RIBERA D'EBRE

Maria Serres Margalef

Esriptora, mare, lluitadora, modista

Municipi i any de naixement: la Serra d'Almos, 1901

Municipi i any de defunció: Reus, 1963

Des de petita se li desperta l'amor per la literatura i, malgrat els molts entrebancs de la vida, [van afusellar el seu marit i el seu germà durant la guerra], ella mai va deixar d'escriure. També va cosir per una casa benestant de Barcelona, però ella continua escrivint i publica el llibre de poemes *Cantan Las Golondrinas* una obra de teatre *El collar de la leona* i la novel·la *Tierra de Lobos*.

Proposada per EMD la Serra d'Almos

Isabel Mestres Margalef

Fotògrafa

Municipi i any de naixement: Maials, 1937

Descendent d'una nissaga de fotògrafs iniciada pel seu oncle Emilio Carranza, de ben petita va iniciar-se en la fotografia. A partir de l'any 1968, amb la mort del seu pare i i després del germà, va compaginar la fotografia amb la llibreria-papereria. L'any 2017 Isabel Mestres Margalef va cedir a l'Ajuntament de Flix tot l'arxiu fotogràfic que comprèn totes les imatges realitzades per aquesta nissaga de fotògrafs, un fons d'incalculable valor per conèixer la història de Flix que va des de finals del segle XIX fins a començaments del segle XXI.

Proposada per l'Ajuntament de Flix

Josefina Rius Bové

Professora

Municipi i any de naixement: Flix, 1922

Municipi i any de defunció: Barcelona, 1997

Llicenciada en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona, on s'especialitzà en llatí i grec. Des del 1946 fins 1954 feu classes particulars per a alumnes que havien d'accedir als estudis de Batxillerat. El 1979 va estudiar Història, i s'especialitzà en paleografia, heràldica i genealogia. Fou en aquest període, fins al 1982, quan efectuà recerques a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. El coneixement del llatí i, posteriorment, de la paleografia, li permeteren l'estudi de documentació medieval. Josefina Rius Bové fou la primera historiadora en redactar treballs de recerca que tractaven exclusivament del Flix de l'Edat Mitjana.

Proposada per l'Ajuntament de Flix

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

RIBERA D'EBRE

Maria Escoda Benet

Llevadora

Municipi i any de naixement: Garcia, 4 d'agost 1909

Municipi i any de defunció: Garcia, 25 de novembre 1996

Llevadora per vocació, tal era la seva vocació que, sense esperar res a canvi, no només assistia els parts, també portava els nens a batejar, ja que la recuperació de les parteres era molt lenta i els nens s'havien de batejar ràpid. També posava les injeccions de penicil·lina per les nits i els caps de setmana quan els metges no estaven disponibles.

Proposada per l'Ajuntament de Garcia

Mercedes Martínez Alier

Empresària agrícola

Municipi i any de naixement: Barcelona, 1941

Municipi i any de defunció: Ginestar, 1982

Empresària agrícola i propietària de l'Illa de Putxó, una explotació agrícola al terme municipal de Ginestar-Miravet. Tot i que va morir molt jove, amb 41 anys, va ser una dona pionera en la introducció de les varietats modernes de préssec a la Ribera d'Ebre, que van ser el nucli de la potent fructicultura posterior. A finals dels anys 70 va impulsar la creació de FARE (Fructicultors Associats de la Ribera d'Ebre). Paral·lelament a les seves tasques en l'explotació agrícola, va ser una dona molt dedicada a l'activisme antinuclear que envoltava una gran part dels moviments socials dels anys 1970.

Proposada pel Departament d'Acció Climàtica i per les seves filles

Teresa Sabaté Bru

Infermera i llevadora

Municipi i any de naixement: Ginestar, 2 de juny de 1923

Municipi i any de defunció: Barcelona, 25 d'octubre de 2018

Tereseta de ca Cristet, filla de pagesos, va decidir formar-se a l'Hospital Clínic com a infermera i llevadora. Va exercir durant 25 anys i recorda els seus primers nadons, Maria del Perelló i Francisco de Pistolets. Ens podem imaginar les olles d'aigua bullida, les tovalloles, les faixetes de cotó per subjectar el melic i les cares de satisfacció si tot havia anat bé. La seva tarifa per tots aquests serveis era de 100 pessetes.

Proposada per l'Ajuntament de Ginestar

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

RIBERA D'EBRE

Anna Ciuraneta Estadella

Pagesa i brodadora

Municipi i any de naixement: la Palma d'Ebre, 1925

Municipi i any de defunció: la Palma d'Ebre, 2008

Annita de ca l'Apolonia va obrir la fonda Ca l'Annita. A més, li agradava fer brodats, que va aprendre de ben jove, a la vegada que treballava la terra. Ja més gran va començar a brodar diferents quadres amb sedes de colors. Els podem trobar a l'Ajuntament de Palma d'Ebre i a l'Hospital de Móra d'Ebre.

Proposada pel CERE i familiars

Dominica Fabregat Paula

Canterera

Municipi i any de naixement: Miravet, 1936

Quan Dominica es va casar, la roda, el fang, les peces i el forn li van robar el cor. Es va convertir en una «dona canterera», i aquest ha estat el seu ofici i la seva passió. Ella sempre diu que és una «enamorada del fang». No passa un dia sense tocar-lo, i encara ajuda, poc o molt, el seu fill Josep, que ha heretat d'ells l'amor i la dedicació a l'ofici de canterer. És la presidenta de la Lliga Contra el Càncer de Miravet.

Proposada pel CERE i familiars

Pepita Grangé

Comadrona

Municipi i any de naixement: Móra d'Ebre, 18 d'abril de 1930

Municipi i any de defunció: Móra d'Ebre, 2 d'octubre de 2016

Va fer de llevadora a Móra d'Ebre des del 1950 fins a 1998. Era una dona senzilla, defensora de la dona i les criatures, molt treballadora i pionera en molts aspectes de la vida. Podia estar fins 4 dies sense dormir per fer el seguiment de la mare i les criatures.

Proposada pel CERE i familiars

RIBERA D'EBRE

Maria Cinta Nogués Homedes

Inspectora farmacèutica

Municipi i any de naixement: Móra la Nova, 8 d'octubre de 1931

Farmacèutica. Va estar al capdavant de la farmàcia durant 40 anys. Dona formada que, als 90 anys, encara continua activa, participant en les activitats de la ciutat que la va veure néixer. Ha format part del consell parroquial, ha estat catequista i ha participat en l'associació de dones i en tots els actes benèfics del poble. Com diu ella: "He estat feliç gaudint de la companyia del meu home, dels fills, dels nets i també de moltíssimes persones que m'estimen".

Proposada per l'Ajuntament de Móra la Nova

Teresa Aguilà Garcia

Pagesa i antifeixista

Municipi i any de naixement: Riba-roja d'Ebre, 1897

Municipi i any de naixement: Riba-roja d'Ebre, 2003

Teresita de ca la Pitxona, als 10 anys, ja formava part d'una brigada de 40 homes que treballaven al camp. A més de pagesa, portava el segell d'antifeixista, que la va portar a què l'acusessin de "ayudar a la rebelión". Van dictaminar-li 14 anys de presó, dels quals en va complir 4 i mig a un convent de monges a Barcelona.

Proposada pel CERE i familiar (Josep Aguilar)

Valentina Domènech Borràs

Activista de la memòria històrica

Municipi i any de naixement: Tivissa, 1935

La vida de la Valentina ve marcada per l'empresonament i afusellament del seu pare. Es trasllada a París, on compagina els estudis amb la feina. En tornar de gran a Tivissa, continua lluitant per la llibertat. Gràcies a la seva perseverança s'anul·la el judici de l'Ignasi de ca Carquinyol. És sòcia de la Societat Obrera de Tivissa, entitat referent a les Terres de l'Ebre.

Proposada per l'Ajuntament de Tivissa

RIBERA D'EBRE

Pura Sentís Jornet

Primera regidora de Torre de l'Espanyol. Pintora.

Municipi i any de naixement: la Torre de l'Espanyol, 1948

Municipi i any de mort: la Torre de l'Espanyol, 2015

Va ser la primera dona regidora de l'Ajuntament de la Torre de l'Espanyol per un partit d'esquerreres. Era una gran aficionada a la cultura, a la poesia i, sobretot, a la pintura. Els seus quadres eren el reflex del seu caràcter. Sobretot hi predominava l'estil figuratiu. Va fer moltes exposicions i va vendre moltes obres. Destacava pel seu caràcter obert i extrovertit.

Proposada pel CERE

Teresa Borrull Safont

Llatadora, entre molts altres oficis

Municipi i any de naixement: Rasquera, 25 febrer 1927

Dona rasquerana, treballadora incansable i artesana que, als seus 94 anys, encara manté viu l'art de llatar. Ha dedicat tota la seva vida adulta a ensenyar-lo, de poble en poble, de fira en fira, mostrant la seva destresa i mestratge trenant les fulles de margalló amb l'objectiu de transmetre l'ofici i la tradició a les noves generacions.

El treball de la pauma era la font principal d'ingressos de moltes famílies, un ofici i liderat per la figura de la dona, un ofici femení i col·lectiu, ja que les dones es reunien per treballar.

Proposada per l'Associació de Dones de Rasquera

Maria Martí Ramos

Secretària d'ajuntament

Municipi i any de naixement: Monistrol de Montserrat, 3 d'abril de 1927

L'any 1944, quan tenia 17 anys, a causa dels coneixements adquirits durant la seva etapa formativa, va entrar a l'Ajuntament de Rasquera a treballar com a secretària auxiliar, on ha treballat durant 45 anys, interrompudament, fent tota mena de tràmits.

Maria ens explica una anècdota de quan es posava l'enllumenat al poble: l'ajuntament no tenia diners per fer-se'n càrrec, i ella, compromesa amb el seu poble, va ajuntar tres mensualitats del seu sou i va avançar els diners.

Proposada per l'Associació de Dones de Rasquera

 Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

RIBERA D'EBRE

Paulina Jordà Serra (Ti Polina)

Pagesa

Municipi i any de naixement: Ascó, 1897

Municipi i any de defunció: Barcelona, 2005

Era una persona petita i dolça que es feia estimar pel seu bon humor, l'alegria i el cap clar. Sempre estava a punt per una rialla, un acudit o per ballar un vals o una jota, la d'Ascó!

Sempre que tenia ocasió tornava a Ascó, al seu estimat poble, a casa seva, i sobretot per festes, les de Sant Antoni, i aprofitava per ballar la jota, amb la coca a la mà: "La coca, abans de menjar-la, se l'ha de ballar". Quan podia, seguia anant a l'hort.

Proposada per l'Ajuntament d'Ascó

Dolors Ferré Viaplana

En esclatar la guerra a les nostres contrades, va aparèixer un grup armat anomenat "la Brigada de la Mort". Quan van arribar a Vinebre, hi va haver una dona que va tenir l'empenta de moure tot un poble. Aquesta dona va ser dolors Dolors Ferré Viaplana.

Proposada per l'Ajuntament de Vinebre

 Dones rurals,
Dones de les Terres de l'Ebre